

Zbiór Orzeczeń

Sprawy połączone C-771/22 i C-45/23

**Bundesarbeitskammer
przeciwko
HDI Global SE
oraz**

**A,
B,
C,
D**

**przeciwko
MS Amlin Insurance SE**

(wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożone przez Bezirksgericht für Handelssachen Wien i Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel)

Wyrok Trybunału (druga izba) z dnia 29 lipca 2024 r.

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa (UE) 2015/2302 – Imprezy turystyczne i powiązane usługi turystyczne – Artykuł 12 – Prawo do rozwiązania umowy o udział w imprezie turystycznej – Prawo do pełnego zwrotu wpłat dokonanych z tytułu imprezy turystycznej – Nieuniknione i nadzwyczajne okoliczności – Pandemia COVID-19 – Artykuł 17 – Niewypłacalność organizatora imprez turystycznych – Zabezpieczenie zwrotu wszystkich dokonanych wpłat – Wysoki poziom ochrony konsumentów – Zasada równego traktowania

Zbliżanie ustawodawstw – Imprezy turystyczne i powiązane usługi turystyczne – Dyrektywa 2015/2302 – Rozwiązanie umowy o udział w imprezie turystycznej – Ochrona przed ryzykiem niewypłacalności lub upadłości organizatora – Zabezpieczenie zwrotu wpłat dokonanych na podstawie wspomnianej umowy – Pojęcie – Rozwiązanie umowy z powodu nadzwyczajnych i nieuniknionych okoliczności, mające miejsce przed niewypłacalnością organizatora imprez turystycznych – Włączenie

(dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2015/2302, art. 12 ust. 2, art. 17 ust. 1)

(zob. pkt 56–64, 67, 68, 71, 74, 75, 81–91; sentencja)

Streszczenie

Trybunał, do którego zwrócono się z wnioskami o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym¹, wyjaśnił zakres zabezpieczenia przyznanego podróżnym na wypadek niewypłacalności organizatora imprezy turystycznej² i zauważył, że ma ono zastosowanie do podróżnego, który rozwiązał umowę o udział w imprezie turystycznej z powodu nadzwyczajnych okoliczności³, takich jak pandemia COVID-19, jeżeli organizator imprezy turystycznej stał się niewypłacalny po tym rozwiązaniu, a podróżny nie otrzymał pełnego zwrotu wpłat dokonanych z tytułu imprezy turystycznej przed wystąpieniem tej niewypłacalności.

W obydwu sporach uczestniczą, z jednej strony, organ zajmujący się w szczególności ochroną konsumentów, na który konsument przeniósł swoje prawo do zwrotu ceny imprezy turystycznej zapłaconej przez siebie organizatorowi imprezy turystycznej (sprawa C-771/22), oraz podróżni, którzy zawarli umowy o udział w imprezie turystycznej z organizatorem imprez turystycznych (C-45/23), a z drugiej strony, towarzystwa ubezpieczeniowe ubezpieczające organizatorów imprez turystycznych na wypadek niewypłacalności. Organy te odmówiły tym konsumentom zwrotu ceny zapłaconej z tytułu zawartych umów, rozwiązanych z powodu pandemii COVID-19, twierdząc, że ubezpieczenie obejmuje jedynie ryzyko niewykonania imprezy turystycznej ze względu na niewypłacalność organizatorów.

Sądy odsyłające zwracają się do Trybunału z pytaniem o zakres przewidzianego w art. 17 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych zabezpieczenia, jakie należy przyznać podróżnym w przypadku niewypłacalności organizatora imprez turystycznych. W szczególności zmierzają one do ustalenia, czy zabezpieczenie to obejmuje zwrot, do którego ma prawo podróżny przy rozwiązywaniu umowy o udział w imprezie turystycznej ze względu na nieuniknione i nadzwyczajne okoliczności, takie jak pandemia COVID-19, zanim organizator imprezy turystycznej zostanie uznany za niewypłacalnego.

Ocena Trybunału

Na wstępie Trybunał stwierdził, że znaczenie art. 17 ust. 1 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych nie wynika jednoznacznie z jej brzmienia i że w związku z tym należy zbadać jego kontekst, cele tej dyrektywy oraz, w stosownym przypadku, genezę tej dyrektywy.

¹ Z owymi wnioskami zwróciły się Bezirksgericht für Handelssachen Wien (sąd rejonowy do spraw gospodarczych w Wiedniu, Austria) w sprawie C-771/22 oraz Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (niderlandzkojęzyczny sąd gospodarczy ds. spółek w Brukseli, Belgia) w sprawie C-45/23.

² Przewidzianego w art. 17 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniającej rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylającej dyrektywę Rady 90/314/EWG (Dz.U. 2015, L 326, s. 1, zwanej dalej „dyrektywą w sprawie imprez turystycznych”).

Zgodnie z tym przepisem: „1. Państwa członkowskie zapewniają, by organizatorzy prowadzący przedsiębiorstwo na ich terytorium posiadali zabezpieczenie na potrzeby zwrotu wszystkich wpłat dokonanych przez podróżnych lub w ich imieniu w zakresie, w jakim dane usługi nie zostały wykonane w wyniku niewypłacalności organizatora. Jeżeli umowa o udział w imprezie turystycznej obejmuje przewóz pasażerów, organizatorzy posiadają również zabezpieczenie na potrzeby powrotu podróżnych do kraju. Można zaoferować kontynuację imprezy turystycznej.

[...]

2. Zabezpieczenie, o którym mowa w ust. 1, musi być skuteczne i obejmować zasadnie przewidywalne koszty. Obejmuje ono kwoty wpłat dokonanych przez podróżnych lub w ich imieniu z tytułu imprez turystycznych, z uwzględnieniem długości okresu pomiędzy wpłatami zaliczek i wpłatami ostatecznymi a zakończeniem imprez turystycznych, jak również szacowanego kosztu powrotu do kraju w przypadku niewypłacalności organizatora”.

³ W rozumieniu art. 12 ust. 2 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych.

W odniesieniu do, w pierwszej kolejności, kontekstu tego artykułu, Trybunał zauważył, że mając na uwadze zawarte w art. 17 ust. 4 i 5 tej dyrektywy sformułowanie „jeżeli realizacja imprezy turystycznej jest zagrożona na skutek niewypłacalności organizatora” oraz „w przypadku niewykonanych usług turystycznych”, przepisy te mogą uzasadniać wykładnię art. 17 ust. 1 wspomnianej dyrektywy, zgodnie z którą pojęcie „danych usług” obejmuje wyłącznie usługi turystyczne. Tym samym przewidziane w tym ostatnim artykule zabezpieczenie ma zastosowanie wyłącznie wtedy, gdy istnieje związek przyczynowy między niewykonaniem tych usług a niewypłacalnością organizatora imprez turystycznych.

Niemniej jednak art. 17 ust. 2 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych przewiduje, że zabezpieczenie to musi być skuteczne i obejmować zasadnie przewidywalne koszty. Powinno ono w szczególności obejmować wpłaty dokonywane przez podróżnych lub w ich imieniu oraz szacunkowe koszty powrotu do domu w przypadku niewypłacalności organizatora wycieczek.

Tymczasem każdy zwrot wpłat, jakiego organizator imprezy turystycznej musi dokonać w następstwie rozwiązania umowy o udział w imprezie turystycznej przez organizatora imprezy turystycznej lub podróżnego, jest przewidywalną kwotą wpłat, na którą może mieć wpływ niewypłacalność organizatora imprez turystycznych.

Z uwagi na powyższe art. 17 ust. 2 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych może przemawiać za wykładnią ust. 1 tego artykułu, zgodnie z którą przewidziane w tym ostatnim przepisie zabezpieczenie ma zastosowanie do wszystkich zwrotów należnych podróżnemu od organizatora imprezy turystycznej, w przypadku gdy umowa o udział w imprezie turystycznej została rozwiązana w jednej z sytuacji określonych w tej dyrektywie przed wystąpieniem niewypłacalności tego organizatora.

W drugiej kolejności, jeżeli chodzi o cel wspomnianej dyrektywy, to polega on na dostosowaniu zakresu ochrony przyznanej podróżnym w dyrektywie 90/314⁴ w celu uwzględnienia zmian na rynku, jak i przyczynienia się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony konsumentów⁵. Tymczasem wykładnia art. 17 ust. 1 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych wyłączająca z zabezpieczenia na wypadek niewypłacalności organizatora imprezy turystycznej zwroty należne podróżnym w następstwie rozwiązania umowy przed wystąpieniem tej niewypłacalności sprowadzałaby się do zmniejszenia ochrony tych ostatnich w stosunku do ochrony przyznanej im w dyrektywie 90/314.

W związku z powyższym Trybunał podkreślił, że treść art. 17 ust. 1 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych można interpretować zarówno w ten sposób, że z jego zakresu stosowania wyłączone są roszczenia o zwrot wpłat powstałe w wyniku rozwiązania umowy o imprezę turystyczną, które nastąpiło w jednej z sytuacji objętych tą dyrektywą przed wystąpieniem niewypłacalności organizatora imprez turystycznych, jak w sposób, który obejmuje zakresem stosowania tego przepisu te roszczenia. Jeżeli zaś akt prawa wtórnego Unii można poddać więcej niż jednej wykładni, należy dać pierwszeństwo tej wykładni, która zapewnia zgodność danego przepisu z prawem pierwotnym, w tym z zasadą równego traktowania. Aby ocenić przestrzeganie tej zasady, oceny porównywalności sytuacji należy dokonywać w świetle celu zamierzonego przez dany akt prawny.

⁴ Dyrektywa Rady z 90/314/EWG dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (Dz.U. 1990, L 158, s. 59).

⁵ Zgodnie z wymogami art. 169 TFUE.

W niniejszej sprawie celem dyrektywy w sprawie imprez turystycznych jest osiągnięcie wysokiego poziomu ochrony konsumentów, a art. 17 tej dyrektywy przyczynia się do realizacji tego celu, zmierzając do ochrony podróżnego przed ryzykiem finansowym związanym z niewypłacalnością organizatora imprez turystycznych. W związku z tym, z uwagi na ten cel, punktem odniesienia dla porównania sytuacji podróżnego, który po zapłaceniu całej lub części ceny swojej imprezy turystycznej rozwiązał umowę o udział w imprezie turystycznej, ale nie uzyskał zwrotu, ponieważ organizator imprezy turystycznej stał się niewypłacalny po tym rozwiązaniu, z sytuacją podróżnego, którego impreza turystyczna nie została zrealizowana i który nie otrzymał zwrotu z powodu niewypłacalności tego organizatora, powinno być ryzyko strat finansowych poniesionych przez danego podróżnego. W konsekwencji sytuacja tych dwóch podróżnych jest porównywalna. W obu przypadkach podróżny jest bowiem narażony na ryzyko finansowe polegające na tym, że ze względu na niewypłacalność organizatora imprez turystycznych nie będzie mógł uzyskać zwrotu kwot, które zapłacił temu organizatorowi.

Tym samym, zgodnie z zasadą równego traktowania zarówno podróżny, którego impreza turystyczna nie może zostać zrealizowana z powodu niewypłacalności organizatora imprezy turystycznej, jak i podróżny, który rozwiązał umowę o udział w imprezie turystycznej⁶, powinni korzystać z zabezpieczenia na wypadek niewypłacalności organizatora imprezy turystycznej w odniesieniu do należnych im zwrotów, chyba że odmienne traktowanie tych dwóch kategorii podróżnych jest obiektywnie uzasadnione. Wydaje się, że w niniejszej sprawie żadna okoliczność nie może uzasadniać odmiennego traktowania tych kategorii podróżnych.

⁶ W szczególności na podstawie art. 12 ust. 2 dyrektywy 2015/2302.